

Van Zoen en de Witte Kaproenen

Van Laeken

L. OPDEBEEK - UITGEVER - ANTWERPEN

LODEWIJK VAN LAEKEN

JAN YOENS

EN DE WITTE KAPROENEN

Pentteekeningen van JAN WATERSCHOOT
NIEUWE, GEHEEL HERZIENE UITGAVE

L. OPDEBEEK — UITGEVER — ANTWERPEN
1943

DE ZONDERLINGE BOOGSCHUTTER

De ruwaard van Vlaanderen, de groote Jacob van Artevelde, was niet meer.

Zijne oogen, die eenmaal zoo vaderlijk over zijn land hadden gewaakt, waren gesloten ; uit zijn welsprekenden mond zouden thans de stoute woorden niet meer galmen, die het hart zijner vijanden doorpriemden als vlijmende dolksteken ; zijn vuist, vroeger zoo krachtig, was voor eeuwig verlamd.

Doch de ziel van Artevelde was niet dood, maar zweefde over zijn volk, het vrije volk van Vlaanderen...

Vlaanderen was nog steeds een leenheerschap van Frankrijk, waar Karel V den scepter zwaaide. Lodewijk van Male was graaf van Vlaanderen. Hij was een zwak vorst, een man zonder wilskracht en stond heelemaal onder den invloed van het Fransche hof, waar hij zijne opvoeding had genoten. Hij was een slaaf van zijne Vlaming-hatende moeder, Margaretha van Artois.

Toen Frankrijk zag, dat het Vlaanderen niet met geweld kon krijgen, dat de Vlamingen met hun „goedendag” zijn inpalmingsplannen in duigen sloegen, veranderde het van gedragswijze. De Fransche koningen lokten de kinderen der graven van Vlaanderen naar hun hof, alwaar ze werden opgebracht in de scherpste tegenstelling met de zeden en gebruiken van de Vlamingen. Vandaar de droeve twisten, de hardnekkige gevechten tusschen het volk en zijn graven, twisten die eindigden met de afschaffing der gilden en het fnuiken van de verworven rechten van het vrijste volk der aarde.

Lodewijk van Male geelk een zwak zuiderling en onder zijn bestuur zou Vlaanderen in de hevigste broedertwisten leven.

Gedurende eene eeuw werden Brugge en Gent als de marktplaatsen van geheel de wereld beschouwd ; beide steden waren de centra van den handel en de stapelplaatsen van de rijkdommen der aarde.

Gent, de trotsche wereldstad die koningen deed beven, was het Venetië van het Noorden en evenals die stad gebouwd op zes en twintig kleine eilanden.

Hier zag men schepen de wol van Engeland of het Noorsche timmerhout lossen, daar bracht een Spaansche galjoen de vurige wijnen van Andalusië. Baren goud en zilver en andere kostbaarheden werden er

verhandeld. De vroolijke wimpels golfdén door de lucht en de stuurman zong een levendig gondellied.

De Franschman, vurig en opbruisend als de wijnen van zijn land, praatte en lachte op het dek van zijn schip, terwijl de Hollander de waarde berekende van zijn kaas en boter.

De Deen dronk brandewijn, terwijl hij zijne lading stokvisch, huiden en bont loste; en de Engelschman vloekte op de Vlamingen omdat ze altijd een reden vonden om onderling te vechten.

Het was de eerste dag van October.

Reeds vroeg was de zon door den nevel gebroken en goot hare blijde stralen over de oude stad Gent, waar duizenden handen zich beijverden om de woningen en straten te versieren, om nokken, punt- en hoekgevels, luifels en daken onder slingers, wimpels, banieren, groen en festoen te verbergen.

De oogen der poorters straalden van vreugde; de meisjes, in haar bontgekleurde kleedij, het quitig hoofdje onder de witte kanten muts verscholen, legden de laatste hand aan den opsmuk en keken zorgvuldig rond of er hier en daar nog iets bij te brengen was.

De mannen en knapen zagen er kloek en welgebouwd uit onder hun wollen borstrokken. Ieder poorter had aan zijn zijde het gebruikelijke mes bengelen in een lederen scheede; de zon spiegelde zich hel en blinkend in de zilveren gespen hunner lage schoenen.

De versiering mocht prachtig genoemd worden. De huizen van Gent waren hoog en vertoonden den bouwtrant, aan de Gothische tijden zoo eigen, waarin bevalligheid en hechtheid zich vereenigen.

Waarom men de straten tooidé en het feest was?

Zooals ieder jaar op den eersten dag van October, zou heden de processie uitgaan ter gelegenheid van den feestdag van Sint Bavo.

De toen pas voltooidé hoofdkerk, die aan dien heilige was gewijd, spreidde al de pracht ten toon, welke rijkdom en kunst een kerk kunnen bieden.

Aan de processie zouden, benevens de gilden en ambachten, ook de graaf en zijne familie deelnemen.

Lodewijk van Male zat op het grafelijk kasteel — een groot en sterk gebouw uit de negende eeuw — aan tafel, toen hoofdbaljuw Rogier van Hauterive er binnengeleid werd.

— Zijn de fiere Gentenaars al zoo vroeg klaar? vroeg de graaf lachend, ook wij zijn gereed. Beveel dat ruiters en schildknapen te paard stijgen, voegde hij er bij, denkend dat de baljuw hem kwam verwittigen dat de toebereidsels om aan de processie deel te nemen, reeds voltooid waren.

— Neen heer, het is eene andere oorzaak die mij thans tot u voert.

— Zoo, wat hebt u dan zoo bijzonders mede te deelen?

— Genadige Heer, het betreft u zelf. Zooeven bood zich een man aan van het weversgild, die wenschte u te spreken.

— Nu niet, nu niet, sprak de graaf ongeduldig.

— Dit zeide ik hem ook. Op mijne vraag om mij de boodschap te overhandigen weigerde hij, beweerende dat wat hij te zeggen had, hij aan niemand anders dan aan u wilde meêdeelen. Alleen raadde hij mij aan toch vooral over uw leven te waken, want dat u een groot gevaar bedreigde. Verder wilde hij mij niets toevertrouwen en vertrok.

Eene uitdrukking van doodelijken angst wolkte over het gelaat van den graaf, zijn blik dwaalde van den grond tot de zoldering, zonder den spreker in het gezicht te durven zien.

Doch hij herstelde zich weldra, wreef met de hand het koude zweet af, dat op zijn voorhoofd parelde, en trachtte te glimlachen.

— Deze wever is slimmer dan de anderen, sprak hij. Om gehoor te bekomen, tracht hij mij vrees aan te jagen. Wanneer hij wederkeert, laat hem dan binnenkomen; ik wil eens weten wat hij mij voor vreeselijks heeft mee te deelen.

Het was ongeveer tien uur toen de graaf met zijn gevolg het kasteel verliet en zich naar de St. Bavokerk begaf.

De kerk was prachtig en smaakvol versierd; guirlandes slingerden van pilaar tot pilaar, en het hoofdaltaar was verborgen onder bloemen en vanen. De gouden en zilveren kandelaars schitterden. In het midden der kerk was een eereboog opgericht, behangen met het schild van Vlaanderen, den zwarten leeuw op gouden veld.

Na de hoogmis zette de processie zich in beweging. Het was mooi weder; de vroolijke herfstzon weerkaatste hare stralen op het goud en het zilver en de menigvuldige facetten van de kostbare edelgesteenten bezorgden haar een verblindend spel.

De graaf en zijn gevolg gingen in het midden van den stoet. Men was juist aan een kruispunt gekomen, waar de opeenhooping van menschen ontzettend was, toen een feit voorviel dat schrik in aller gemoederen wierp en de processie totaal uiteenjoeg.

Uit een der zijstraten kwam een paard aangerend met vliegende manen, vlammeende neusgaten, dampende huid, den kop hoog in de lucht, terwijl de oogen fonkelden als kolen vuur. Het razende dier snoof en stampte, hinnikte en brieschte.

Schrik en angst grepen de menigte aan, toen zij het gevaar zagen opdoemen; niemand dacht er aan het paard te grijpen, daar het zonder teugel was; men drong zich rechts en links om aan het woedende dier te ontkomen.

Intusschen gleed eene vrouw, gehuld in een grooten mantel, het gelaat bedekt onder een diep neerhangende witte kap, tusschen het volk door, liep naar een nabij gelegen gang en trok uit de duisternis een jongeling te voorschijn.

— Gerard, mompelde zij, wat zijt gij laf. Haast u, of, bij den duivel, ik zelf waag den slag.

De aangesprokene hield een dolk in de vuist, sloop door de wijkende

drommen heen, recht op den graaf af, die met zijn gevolg een twintigtal passen vooruit was.

Terwijl aller aandacht door het hollende paard was afgeleid, zocht de jongeling naar de plaats waar hij den graaf den doodelijken steek zou toebrengen.

Hij hief den dolk in de hoogte, waagde den sprong en wilde den vorst neervellen, toen eene hand zijn arm greep en als tusschen ijzeren schroeven wrong.

Met bovenmenselijke inspanning maakte de jongeling zich van dezen greep los en koelde zijne woede op den onbekende, wien hij verscheiden steken toebreacht.

Als een pijl uit den boog verdween hij daarop tusschen de orde-looze massa.

Ieder scheen verlamd en verbijsterd, en nergens vond men een spoor van den dader.

Dat alles geschiedde terwijl het paard door de verschrikte menigterende en den priester, die het Allerheiligste droeg, omverwierp.

Daar werd het dier door een ridder neergeveld. Men zag aan het doode paard, dat zijne lendenen opengereten waren en er bijtende insecten op de bloedende wonden waren gezet, om het dier tot dolheid te brengen.

Uit dit alles leidde men af dat deze aanslag een overlegd plan was, dat men het paard, door pijn woedend geworden, had gebruikt om verwarring tusschen het volk te doen ontstaan, en de moordenaar dit oogenblik ten nutte had gemaakt om zijn plan ten uitvoer te brengen.

Toen de kalmte een weinig hersteld was, keek de graaf rond om zijn redder te ontdekken, doch, hoe onbegrijpelijk ook, niemand bood zich aan; deze had zich, evenals de aanvaller, uit de voeten gemaakt.

Geen der omstanders kon eene enkele inlichting verschaffen.

De processie keerde terug naar de kerk, en er werd een *Te Deum* gezongen om God voor de redding van den graaf te danken.

Bleek van angst reed de graaf terug naar het kasteel, het hoofd gebogen en diep nadenkend over het gebeurde.

Hij liet zich, toen hij zijne kamer betrad, een paar roemers wijn inschenken en dronk deze in één teug ledig.

Hij leunde met zijn arm op de tafel, als plots een gegons van stemmen zijn oor trof.

Hij luisterde en hoorde hoe zijne boogschutters en wachters hunne stem bij de juichende kreten der volksmassa voegden.

Hij stond ijlings op en rukte het venster open.

Hij zag beneden op het voorplein een troep boogschutters en wachters, die een man op hun schouders droegen en met deze vracht naar den ingang van het kasteel van den graaf stapten.

Den graaf aan een der vensters ziende, hieven zij den man hooger op, terwijl een donderend: « Leve onze graaf! » weerklonk.

— Hier is de redder, hier is de man die den stoot van den moorde-
naar afweerde. Leve de graaf van Vlaanderen !

Bij dit gejuich verhelderde het gelaat van Lodewijk van Male
en uit zijn oogen straalde vreugde en voldoening.

De man, die zoo gevierd werd, scheen zich tusschen al dat volk
niet op zijn gemak te gevoelen en trachtte van de schouders van zijne
dragers te komen.

Eensklaps verdonkerde de blik van den graaf ; tusschen de menigte
bemerkte hij eene oude vrouw, die een witte kap op het hoofd droeg
en hem sarrend, met een uitdrukking vol haat aanschouwde.

Waar de volksmassa haar ook heen duwde, nu links dan rechts,
altijd scheen hare witte kap en de spottende uitdrukking hem aan te
trekken en te verblinden.

Waar had hij dat heksengelaat eerder gezien ?

De graaf trok zich terug en ging naar de groote hal, waar men
zijn redder had gebracht.

Eenige oogenblikken later stond hij vóór den man.

Bij den aanslag had hij zijn redder slechts van achteren gezien en
het was dus niet te verwonderen dat de graaf hem nu nieuwsgierig
aankeek.

De kleeding duidde den minderen poorter aan, en hij scheen
donkere dagen te hebben gekend. Een vreemde uitdrukking stond op
zijn gelaat te lezen.

In den blik dien hij soms op den graaf wierp, blonk een zonderlinge
vlam. Alhoewel zijn daad bewees dat het hem niet aan moed ontbrak,
sloeg hij de oogen spoedig neer, zoodat men hem voor een nederig
onderdaan kon aanzien.

De graaf nam hem nauwkeurig op en het scheen dat de man hem
beviel, want tevreden sprak hij, de hand op zijn schouder leggend :

— Weet gij wel dat ik u oneindig veel dank verschuldigd ben,
daar ik zonder uwe tusschenkomst vermoord zou zijn geworden ?

De onbekende antwoordde niet.

— Een man die zich zoo verdienstelijk heeft gemaakt door het
leven van zijn vorst te redden, mag zijn vorst wel in het aangezicht
zien, hervatte de graaf.

Een bijna onmerkbaar siddering doorliep de leden van den vreem-
deling ; toen hief hij het hoofd op en zag den graaf recht in het gelaat.

— Hoe heet gij ? vroeg de graaf.

— Ik heet Willem Heethoofd ! klonk het antwoord. De graaf
lachte om dien naam.

— Heethoofd ; kalmhoofd, sprak hij, want gij waart toch uiterst
kalm toen gij den arm van den moordenaar tegenhielt !

Willem Heethoofd zweeg.

— Willem, hervatte de graaf, wat is uw ambacht of bedrijf, en
woont gij te Gent ?

— Ik kom van Ieperen, genadige Heer, en ik ben weversgezel.

— Zoo, zoo ! En zeg mij nu eens waarom gij u eerst aan mijne dankbetuiging hebt onttrokken. Gij moest u toch na die moedige daad niet verbergen als een dief !

Een blos steeg naar de wangen van den redder, doch een glimlach, een veel beteekenende trek speelde om zijn lippen.

— Ik houd er niet van in de oogen van het volk te komen, nog minder door vorsten geprezen te worden. Ik ben tevreden in mijn nederigen stand.

Zijn vuisten balden zich bij deze laatste woorden en zijn blik werd weer dreigend en vlammend, doch de graaf bemerkte dit niet.

— Ik ben zeer tevreden over u, hernam de graaf en ik wil u iets ten geschenke geven.

Hij nam eene beurs gevuld met goudstukken en overhandigde deze aan den zonderlingen man.

Dezes handen sidderden toen hij het goud aannam en een heesch geluid steeg uit zijn keel, doch de graaf schreef dit aan de ontroering toe. Had hij echter opgemerkt hoe de lippen krampachtig, vol woesten haat werden toegenepen, dan zou hij vol schrik zijn teruggeweken.

— Gij zijt een beste kerel, ik besef hoe groot uwe ontroering wezen moet nu gij uit de handen van uwen graaf de belooning ontvangt.

Eensklaps hief de man het hoofd op en keek den graaf onverschrokken in de oogen.

Zijn blik was zoo krachtig, zoo wild, dat Lodewijk van Male een stap achteruit deinsde.

— Een zonderlinge, meende de graaf, toen hij even later weer den kalmen man vóór zich zag staan.

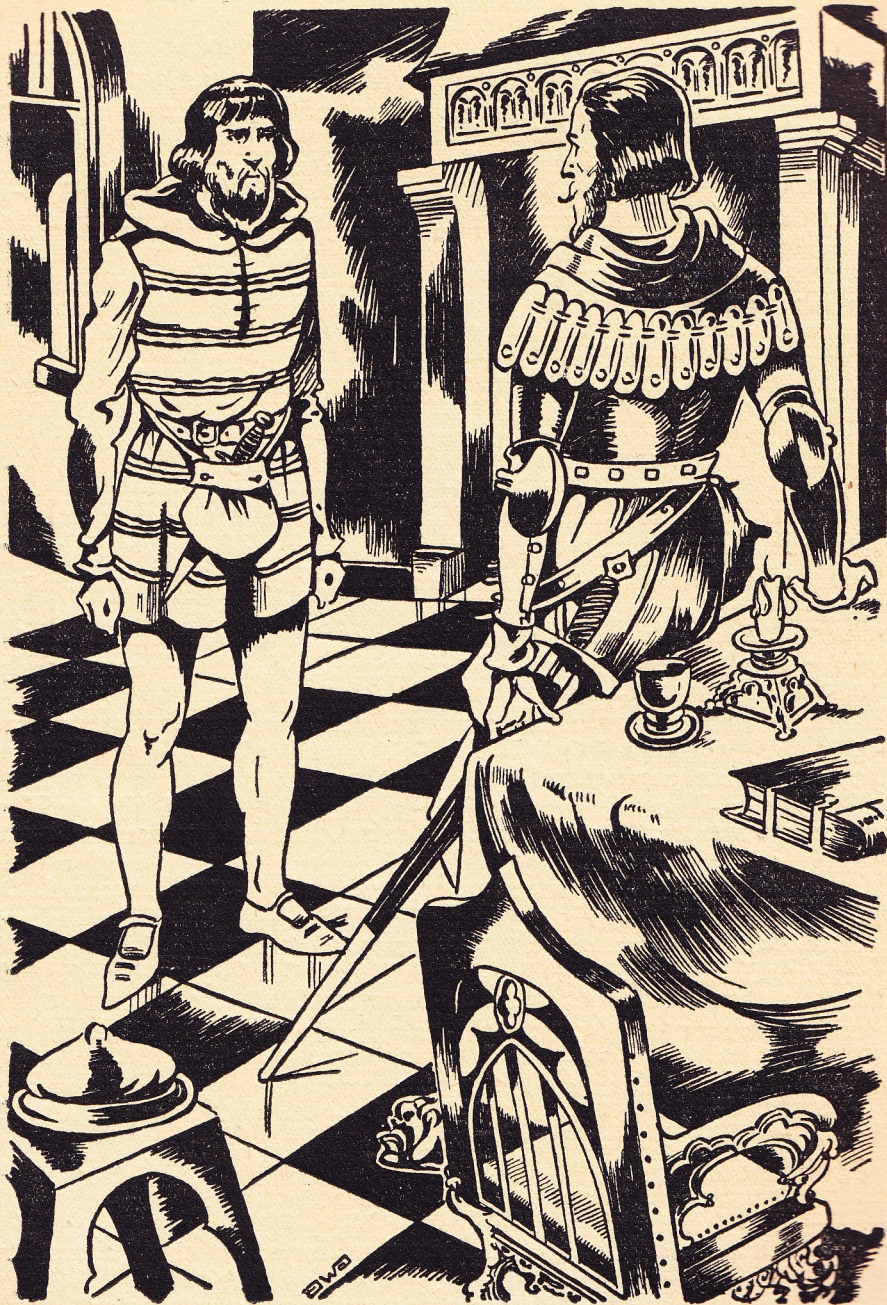
— Is het geoorloofd Uwe Genade een nederige vraag te doen ? vroeg Willem.

— Spreek vrij, antwoordde de graaf, die niet begreep waar de jonge man heenwilde.

— Het is een gunst veel grooter dan die gij mij zelf geschonken hebt. Ik ben op de stoute gedachte gekomen, te durven veronderstellen, dat gij mij waardig zoudt kunnen achten onder uw lijfwacht dienst te nemen, en indien een sterke arm u ten dienste kan staan, sta mij dan toe het weverswiel voor het zwaard, den boog en de buks te verruilen.

Dat werd op den natuurlijksten toon van de wereld gezegd. De graaf was met den jongen poorter ingenomen, zijn krachtige bouw en zijn flink uiterlijk stonden hem aan.

— Ik denk ook dat gij u beter op uw gemak zult gevoelen op een oorlogspaard, dan aan uw weefgetouw. Hier is geld om voor uw uitrusting te zorgen, het andere behoudt gij voor u zelf ; ik sta u heden toe van mijne lijfwacht deel uit te maken ; gij zult voortaan steeds op mij kunnen rekenen.

Zijne vuisten balden zich... (Blz. 10)

Geen twee uren daarna had Willem Heethoofd, de nieuwe boogschutter, reeds een geheele gedaanteverwisseling ondergaan.

De wollen kolder had plaats gemaakt voor een licht harnas en het breede zwaard had het poortersmes vervangen.

Het hoofd der lijfwacht had hem als nieuw lid bij de boogschutters ingelijfd, en de handdruk van de meesten was de ridderlijke zwaardslag geweest, waarmee hij als kameraad werd aangenomen.

Men kon het hem aanzien, dat de zware kleeding hem niet geheel en al vreemd was ; spoedig was hij met de boogschutters verbroederd en verheugden dezen zich over de rondborstigheid van den nieuwen kameraad.

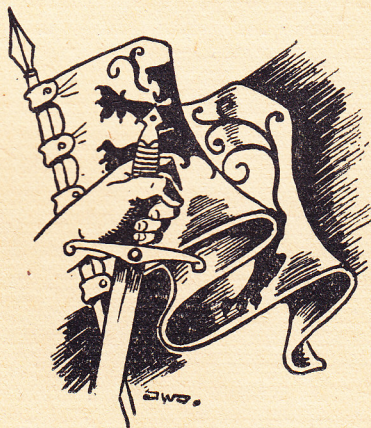
Dit antwoord, in plaats van den koning te treffen, verbitterde hem nog meer. Hij verbood de Vlamingen te begraven, opdat zij tot aas voor honden en vogelen zouden dienen.

Dit was het droevig einde van de fiere Witkappen. De Leliaarts-partij stichtte na de overwinning op hun eigen broeders, een jaarlijksche « plechtige mis en processie » te West-Rozebeke, om den Hemel te danken voor een der zwaarste rampen, die ooit het Vlaamsche volk hebben getroffen.

De voorspelling van Ursula werd vervuld : Lang vóórdat de Vlamingen overweldigd waren, was Margaretha van Artois door het gif van de heks ten grave gesleept en ook haar zoon, Lodewijk van Male, eindigde arm en ellendig zijn bestaan, door den franschen invloed geheel verdrongen.

De namen der Artevelden zullen als twee sterren aan den Vlaamschen hemel blijven schitteren. Zij komen tot ons door den nacht, die zoovele eeuwen over Vlaanderen heeft geheerscht.

Helaas, welk ellendig lot viel hen ten deel. De vader, de groote Jacob, viel onder het staal van een moordenaar en zijn lijk werd prijs gegeven aan de volkswoede. Het moedig hart van Filips werd vertrapt door de voeten dergenen, die hij ter overwinning wilde leiden en vrij maken.

E I N D E

- I. DE Z
- II. DE H
- III. DE D
- IV. IN DE
- V. VOOR
- VI. BIJ DE
- VII. BIJ DE
- VIII. HET V
- IX. FILIPS
- X. DE W
- XI. WILLE
- XII. EEN
- XIII. DE SM
- XIV. DE W
- XV. DE VO
- XVI. BRAN
- XVII. HET C
- XVIII. HET C
- XIX. NAAR
- XX. HET I
- XXI. HET I
- XXII. EEN S
- XXIII. TERU
- XXIV. HEND
- XXV. DE SC
- XXVI. OP ZO
- XXVII. NAAR
- XXVIII. DE VO
- XXIX. LIVIA
- XXX. WEST

INHOUD

	Blz.
I. DE ZONDERLINGE BOOGSCHUTTER	5
II. DE HERBERG « DE MAAN »	12
III. DE DOCHTER VAN DEN SAMENZWEERDER	20
IV. IN DE SCHUILPLAATS DER OPROERLINGEN	29
V. VOOR DE SINT-BAVO	34
VI. BIJ DEN GRAAF	41
VII. BIJ DE HEKS	48
VIII. HET VERHAAL VAN DEN GRIJSAARD	57
IX. FILIPS VAN ARTEVELDE	70
X. DE WITKAPPEN	75
XI. WILLEM HEETHOOFD EN JOOS	81
XII. EEN VREK	96
XIII. DE SMART VAN LIVIA	105
XIV. DE WRAAK VAN COLPAERT	111
XV. DE VOORSPELLING	123
XVI. BRAND	130
XVII. HET GEZANTSCHAP	139
XVIII. HET GIF DER SLANG	147
XIX. NAAR BRUGGE	153
XX. HET PLAN DER GRAVIN	157
XXI. HET EINDE VAN EEN HELD	163
XXII. EEN SOMBERE NACHT	169
XXIII. TERUG TE GENT	178
XXIV. HENDRIK VAN CASSEL	182
XXV. DE SCHAKING VAN LIVIA	189
XXVI. OP ZONNEBEKE	196
XXVII. NAAR NAZARETH	212
XXVIII. DE VOORSPELLING VAN URSULA	228
XXIX. LIVIA EN KAATJE	234
XXX. WEST-ROZEBEKE	242

De Witte Kaproenen

Historische Roman

DOOR

LODEWIJK VAN LAEKEN

NATIONALE DRUKKERIJ
St-Willebrordsstraat, 57 Antwerpen.

1902.

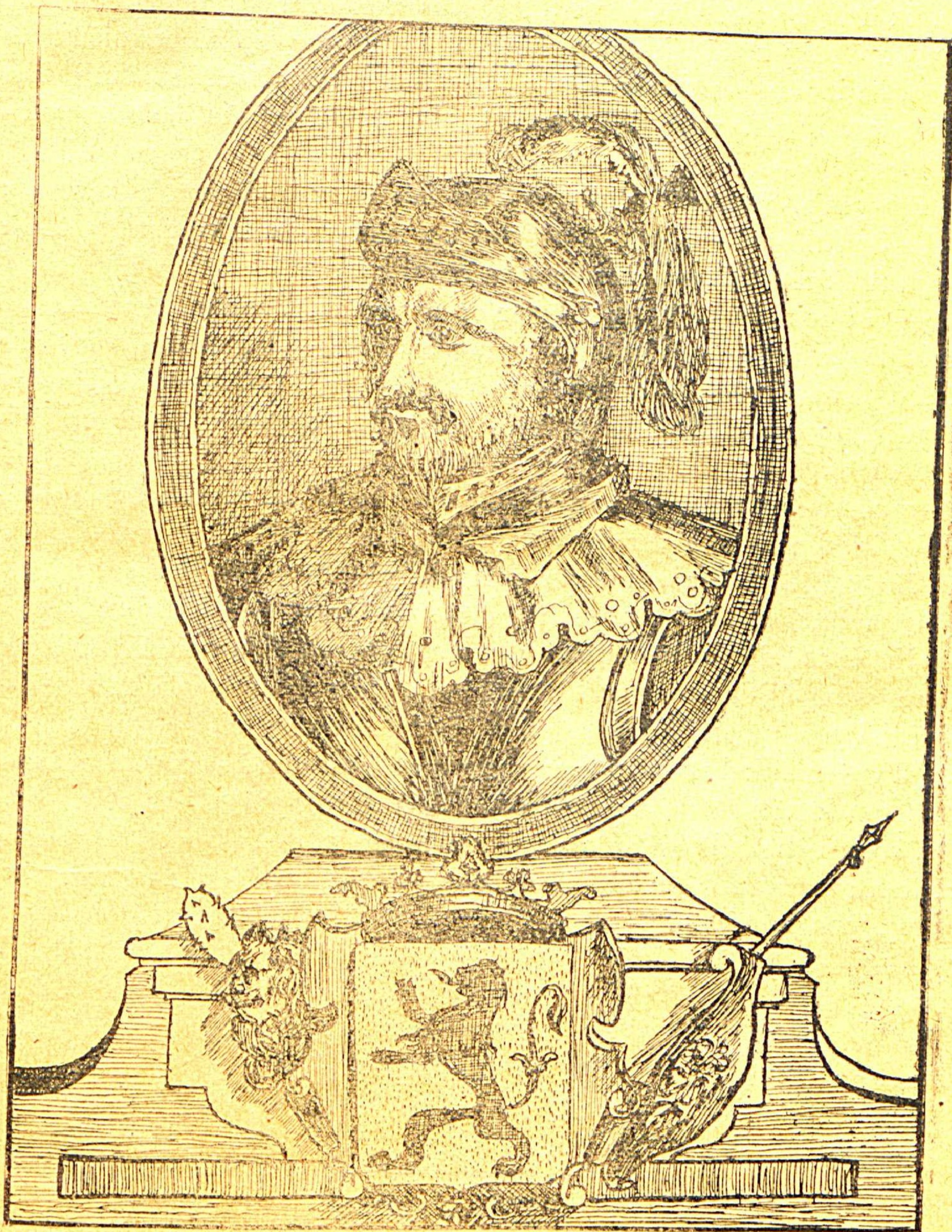
Hij hief den dolk in de hoogte, waagde den sprong en wilde den vorst neervellen toen eene hand zijnen arm greep en als tusschen ijzeren schroeven wong.

Hij hief den dolk in de hoogte, waagde den sprong en wilde den vorst neervellen...(bl. 5)

Met bovenmenschenlijke inspanning maakte de moordenaar zich van deze prang los en keerde zijne woede tegen den onbekende dien hij verscheidene steken toebracht.

— Een zonderling, meende de graaf, toen hij weer den kalmen man vóór zich zag staan.

Lodewijk Van Male, graaf van Vlaanderen (naar een plaat der XVe eeuw).

— Is het geoorloofd, Uwe Genade, eene nederige vraag te doen? vroeg Willem.

— Spreek vrij, antwoordde de graaf, die niet begreep waar de jonge man heenwilde.